

Amb totes les il·lusions possibles

Soc en dependències de la Policia Nacional per renovar el passaport de la meua filla. Omplo un formulari en què he d'escriure els noms dels meus pares: Joan i Anna. En retornar-lo, la funcionària em fa notar que al meu DNI hi consten els noms en castellà. Ratlla els dos mots (ignore si amb fruïció de censor franquista o amb freda disciplina funcional) i ella mateixa escriu al damunt: Juan y Ana. «Si no som estrictes amb els noms hi pot haver problemes», afegeix. És clar, penso, no vull pas problemes. Em puja una glopada d'agror. Una més de les moltes que he patit els darrers mesos. No li contesto (perquè tinc pressa, perquè no tinc ganes de discutir, perquè soc educat, perquè soc català, perquè només vull el passaport com més aviat millor) però imagino que li planto cara. Imagino que li pregunto si sap per què els noms dels meus pares estan escrits en castellà. Si sap que ens van prohibir la llengua pròpia. Si sap que un funcionari de fa molts anys va rebatejar els pares sense miraments. I també, ja que hi som pel tros, podria imaginar que li pregunto, tot i que seria fugir d'estudi, si sap per què a la portada del primer número d'aquesta revista on m'estreno com a director hi sortia un gran retrat del Generalísimo Francisco Franco. Ella m'hauria pogut contestar que amb la democràcia (aquesta paraula segur que l'hauria remarcat, perquè els agrada potinejar-la) els pares s'haurien pogut canviar el nom i que llavors ella hauria pogut escriure els noms en català, sempre que jo li hagués portat un document acreditatiu, és clar, i sempre que no s'haguessin mort, per descomptat, perquè llavors ja no hi hauria res a fer i qui sap si jo hauria hagut d'arrossegar per sempre els Juan i Ana al meu carnet. La meua dona completa el tràmit unes hores més tard a les mateixes dependències policiaques. Em diu, en to foteta, que jo encara he tingut la sort de ser atès en català. A ella, només d'arribar, li han etzibat: «En catalán no la entiendo».

Petites humiliacions quotidianes que ens fan sentir estranys a la pròpia terra i ens connecten amb les grans humiliacions recents: les estomacades de les votacions, la bona gent encausada, multada, a l'exili o a la presó, els repressors fent-se passar per víctimes, els mestres acusats d'adoctrinar, l'única televisió amb credibilitat acusada de mentir, el gran diari de la transició que va inspirar moltes vocacions periodístiques convertit en *El Alcázar*, amb el país sota la bota de Madrid. Com pots entendre que al bar on fas el cafè cada matí algú celebri les detencions que han fet plorar la teua mare? Com pots llegir dia per altre l'articlet miserable de la premsa local que converteix en una sàtira indecent el patiment de la gent que lluita per un ideari? Com pots pair tanta vilesa? Per quina vàlvula escaparà tota aquesta repressió? En quin inexpugnable exili interior ens hem de tancar per resguardar-nos d'aquesta tempesta maligna? Per quant de temps?

Tot plegat, a banda de carregar-nos de ressentiment i de raons, ens pot servir per entendre més bé el neguit de pares i avis represaliats durant el franquisme, i també el darrer llibre confegit amb les notes esparses d'un dels nostres millors prosistes: Josep Pla. Podríem donar-li, en el terreny de la fabulació retrospectiva, el Premi d'Honor de les Lletres Catalanes per la publicació d'aquest llibre indispensable titulat *Fer-se totes les il·lusions possibles i altres notes disperses* (Destino). El nostre heroi de l'exili interior, amb quina finor ens descriu des del passat: «El català actual és un producte de la decadència de Catalunya. La seva nota característica és un complex d'inferioritat degut a la deterioració de la seva personalitat. El català no té pàtria i per tant és un ésser diferent, que no pot comparar-se amb els que en tenen. [...] La persistència durant dotzenes i dotzenes d'anys en aquest estat ha creat un ésser d'escassos sentiments públics positius, és a dir, un home sense pàtria, incapaç de fusionar-se ni d'adherir-se, hiper crític, irònic, individualista, frenèticament individualista, negatiu: un home malaltís, ombradís, malfiat, angulejant, esmunyedís, nerviós, displicent, solitari, trist». Sembla que aquests mesos convulsos hagin activat la velocitat de la història, però ens reconeixem en un retrat literari de fa més de cinquanta anys, enfonsats en el mateix «embassament de merda d'unes proporcions fantàstiques». I com el mateix Josep Pla, no tenim altre remei que continuar endavant malgrat la sentor pútrida de la nostra reclusió: «L'ideal consisteix en fer-se totes les il·lusions possibles i no creure en cap».

